

Mühre

Dergi

Aye Gubar • Büşra Kahraman • Esra Adalı • Esra Tandoğan • Feride zge Yılmaz
• Göksel Tandoğan • Nizar Kabbani • Nur Gökce • Nurten ztrk • Samet Civan •
Sümeyye Beyazçelik • Sevil Fidan • ulenur Kılıçbay • Yasemin Bahar

Künye

Genel Yayın Yönetmeni

Esra Adalı

Editörler

Feride Özge Yılmaz

Gamze Haskılıç

Sümeyye Beyazçelik

Son Okuma

Nur Gökce

Şulenur Kılıçbay

Web Tasarım

Samet Civan

Görsel Tasarım / Sosyal Medya

Esra Tandoğan

Kapak Tasarım / Çizim

Büşra Kahraman

Girizgâh

Mühre dergi, hikayesine kaldığı yerden devam ediyor. Birinci sayımızla ilgili aldığımız geri dönüşler bizi mutlu etti. Yapıcı eleştiriler doğrultusunda çalışarak eserlerimizi mührelemeye ve daha parlak bir sayıyla karşınıza çıkmaya gayret ettik. Biliyoruz ki bizim için başlamak en önemli basamaktı. Devam ettirmenin gücünü de Allah'tan diliyoruz.

Yola çıkmak bizim için milattı, yürüdükçe yaptığımız başlangıcın önemini daha iyi anlıyoruz. Yaşadığımız sürecin içimizdeki edebiyat heyecanını parlattığını hissediyoruz.

Üretirken öğrenmenin keyfiyle şekillenen ikinci sayımızı huzurlarınıza sunuyoruz. İstifade edeni bol olsun duasıyla...

Mühre Ailesi

İçindekiler

Hayal Gücünün Sınırı - Sümeyye Beyazçelik	3
İncir - Şulenur Kılıçbay	5
Toprağın İsyan Denemesi - Samet Civan.....	7
Edebiyatın Sınırında Yazınsal Deneyim - Feride Özge Yılmaz	8
Başlangıç - Esra Adalı	11
Tek Gözlü Devler Gerçek Hayatta Yok Mu? - Esra Tandoğan	13
Yasemin - Nur Gökce	15
Köz - Yasemin Bahar	17
İstanbul'da Ramazan - Sevil Fidan	19
Mezartaşı - Göksel Tandoğan	21
Çatısız Ağaçlar - Esra Adalı	23
Makbule'nin Sırları - Esra Tandoğan	25
Hazırsanız Kıyameti Kopardı Yetimler - Nurten Öztürk	27
Da Te Nije Aliya - Feride Özge Yılmaz	28
Hatırlamak İncitiyor - Ayşe Gubar	30
Keşke Babaları da Olsaydı - Sümeyye Beyazçelik	32
Kudüs - Nizar Kabbani.....	33

BU SAYIDA

Mühre Dergi'nin ikinci sayısıyla karşınızdayız. İlk sayımızda olduğu gibi, ekip arkadaşlarımızın ve misafir yazarlarımızın kaleme aldığı öyküleri ve şiirleri beğenimize sunuyoruz.

“Sınırlar” hakkında yazılan denemelerle sayfalarımızı, edebiyatın ve hayal gücünün sınırına dair yaptığımız araştırmaların şahidi tayin ediyoruz.

“Da Te Nije Aliya” başlığıyla Zerefşan köşemiz ve Saraybosna'nın “Çatısız Ağaçları”nı anlattığımız Gezi köşemiz birbirini tamamlar şekilde sayımızda yer buluyor. Çatıları sınır kabul etmeyip taşan ağaç dallarıyla prizlerden fışkıran yaseminler dolaşiyor satırlarımız arasında.

Ve son olarak söz verdiğimiz gibi bu sayımızda da Filistin Edebiyatı'nı misafir ediyoruz.

Dergimiz size emanet.

Keyifli okumalar dileriz.

Sümeyye BEYAZÇELİK

HAYAL GÜCÜNÜN SINIRI

Eserlerimizi sınırları belirlenmiş kalıplara sığdırmaya çalışıp belli standartlarda olmalarına gayret ediyor ve titizlikle kurguluyoruz. Peki hayal gücü bizi nerede karşılıyor ya da bize hangi tümsekte eşlik ediyor? İlham, biz onun peşine düşüp muhayyilemizi zorladığımızda mı ortaya çıkıyor yoksa özgür bıraktığımızda mı?

Sınır deyince zihnimizde uyanan ilk fikir engeller oluyor. Aşılmaz dağlar, kırmızı çizgiler... Halbuki günlük hayatımızda dahi ihtiyaç duyduğumuz sınırlar bu kadar caydırıcı olabilir mi? Edebi bir metinde sınırların içinde kalmak üretkenliğimize kastetmiş bir cellat gibi görünebiliyor. Gardımızı hemen indirmesek de eğer izin verirse sınırlar, bize yol gösterici bile olabiliyor.

Sınır çizgilerimizden ilki aslında kendimiziz. Yazarın kimliği, karakteri, iç dünyası ve dış dünyayı nasıl tanımladığı hayal gücüne çekilen ilk sınır olarak karşımıza çıkıyor. Kurguyu oluştururken ne tamamen kendimizden ve geçmişimizden bağımsız bir gidişat çizebiliyoruz ne de iç dökümü yapıyoruz. Hatta bazen öyle bir noktaya varıyoruz ki karakter, planlarımızdan bağımsız kendi kaderini yazıyor ve biz sadece aracılık ediyoruz. Böyleyken bile yazarın, kişiliğini yok etmesi mümkün olmuyor. Eserin biricikliğini oluşturan bu etken hem bir sınır hem de bir dinamiğe dönüşüyor.

Kullandığımız edebi türün çeşidi de hayal gücümüze çekilen sınırlardan bir diğeri. Roman veya öykü yazarken dil, bakış açısı, olay örgüsü ve oluşturduğumuz karakter hem bir sınır, hem de yazıyı eşsiz bir noktaya taşıyan etken oluveriyor.

Yazarın ne düşündüğü, kurguladığı ve hayal ettiğinin ötesinde başka bir sınır olarak karşımıza çıkan, okurun ne anladığıdır. Yazarın bir başlangıç noktası ve en nihayetinde varmayı umduğu bir hedef vardır; bütün bunlardan arı olarak da okurun kendi birikimiyle ulaştığı sonuç amaçlanandan çok başka olabilir. Yazarın hayal gücüne çekilen bu sınır onu, ya okur ne istiyorsa onu yazmaya ya da ne olursa olsun kendi kalmaya sürükleyebilir. Eğer okura göre şekillenmeyip kendi yolunu takip etmeye devam ederse yani okurun anlam dünyasında oluşturmak istediği noktaları daha titiz ve incelikle kurgulama seçeneğini kabul ederse bu hayal gücüne çekilen bir sınır olmaktan çıkarak yazarı daha yüksek bir kulvara taşıyabilir.

Eserin yazıldığı tarihte yaşayan insanların ideolojileri, toplumun siyasi düşünceleri ve ahlaki değerleri de aslında birer sınırdır. Yazar bunları ele almayı kendine bir ödev bilirse ve zorunluluk hissederse o zaman yazdıkları duygusuz bildirgelere hatta dayatmalara dönüşebilir. İşte yine sınırlama olarak karşımıza çıkan ideolojiler, yazarın toplum için kendisiyle savaşı sonucunda kaleme alındığında belki de daha önce kimsenin umursamadığı bu konular, büyük çoğunluğun dikkatini çeken ve etki uyandıran bir işaret fişğine dönüşecektir.

Son olarak tereddütlerimiz de sınırlara dönüşebiliyor. Eserin yayımlanma kaygısına düşen bir yazar, onaylanmama endişesiyle hatta belki eleştirilme korkusuyla hayal gücünü sınırlandırıp kaleminin çok gerisinde bir yazı ortaya koyabiliyor. Hâl böyleyken kimsenin görmeyeceğini düşünerek mahrem bir alanda kaleme aldığı yazılarında, sınırların yükünden hafiflemiş olarak daha kaliteli işler çıkarabiliyor.

Bizi zorlayan, düşünmeye, yazıp yazıp silmeye teşvik eden bütün bu kaygılar, bilgi birikimleri ve standartlar aslında birer öğretmene dönüşüyor. Pes etmeden, her engelde daha da gayretlenerek yürümeye devam ettiğimizde bizi sıkıştırdığını hatta hayal gücümüzü boğduğunu düşündüğümüz sınırlar aslında eserlerimizi daha kaliteli hâle getiriyor. Tel örgülerle çevirdiğimiz her bahçe emek, zaman ve sevgi istiyor özgür bıraktığımız ormanlar hiç durmadan yeşillenirken.

Şulenur KILIÇBAY

İNCİR

Yine buradayım, bütün çocukluğumun geçtiği bu bahçeli evde. Hâlâ sokak kapısından eve kadar bütün avluda irili ufaklı saksılar, teyzemin penceresinde hanımeli sarmaşığı, mutfak önünde incir ağacı.

İncir ağacını gördüğümde yüzümden o muzip gülümseme geçmese olmaz. Ne gülmüştük o gün teyze kızıyla. Tabii öncesinde hüngür hüngür ağladığımı da unutmamalı. Çocukluk işte. Hatta ilk gençlik yıllarımız. Aralarından su sızmaz dedikleri cinsten bir dostluğumuz vardı. Ferda benden iki yaş büyüktü ve sırdaşımdı. Hâliyle abla demezdim. Bütün hayallerimizi, sırlarımızı bilirdik. O gece yine sabah ezanına kadar yattığımız yerden gevezelik etmiş, bir saat kadar uyuyabilmiştik. Ah o köy evinin hafif rutubet, bol naftalin kokulu yer yatakları... Teyzemle annem ağır pamuk döşekleri, sırınmış yorganları, yaz ise battaniyeleri içeriye taşıyıp hadi kızlar yardım edin de serelim dediğinde biz çoktan döşekleri açıp takla atmaya başlamış olurduk.

Yokluğa rağmen güzel bir çocukluk geçirdik. Şimdilerde ne zaman kendimi çaresiz hissetsem çocukluğuma sığınıyorum. Zamanda yolculuk bu olsa gerek. Bazen geçmişe gidip öyle uzun kalıyorum ki, kızım veya oğlum “Anne, anne” diye seslenerek beni hızla bugüne getirdiğinde birkaç saniye şaşkınlıkla bakıyorum, bu çocuklar benim kardeşlerim mi diye düşünüyorum.

Sakın bu erken bunama belirtisi falan olmasın. Dün tanıştığım kadın da benzer şeyler yaşamış, doktor beyninde tümör olduğunu tespit etmiş. Bence esaslı doktormuş, hemen bulmuş tümörü. Yarın hemencecik bir randevu alayım, ne demişler erken teşhis can kurtarır. Ferda benim pımpirikli olduğumu söyler durur. Ben tedbirliyim, tedbirli. Eğer tümör ya da ismi havalı, bin kişiden birinde, yok yok yüz bin kişide bir rastlanan bir hastalık, tümör, ya da ur çıkarsa bende, ur kelimesini sevmedim, iğrenç duruyor, tümör daha iyi, ilk Ferda’ya haber vereceğim.

İncir ağacı vakasına dönelim. Komşunun yeni yetme oğlu benim aracılığımla Ferda’ya bir aşk mektubu göndermişti. Mektubu verirken de üzgün bir ifadeyle “Bu sefer de mektubuma cevap vermezse terk ederim buraları. Bana azıcık umudu çok görüyor madem, uzaktan seyredip kahrolacağıma şehirde iş bulup onu unutmaya çalışırım,” demişti de ben aşırı romantikliğimle ağlayarak eve doğru koşmuştum. Teyzemle karşılaşınca mektubu alelacele eteğimin cebine sokuşturmuş, gözlerini silerken karnım ağrıdığı için ağladığım yalanını uyduruvermişim. Az sonra topladığı incirlerle eve dönen teyzem, Ferda’ya beni bahçede ağlarken gördüğünü söyleyince o da panikle, incir ağacından düştüğüm yalanını söylemiş, annesinin “Bana karnım ağrıyor dedi ama,” demesi üzerine kem küm ederek konuyu kapatmaya çalışmıştı. Ferda yalnız kaldığımız ilk fırsatta bunu bana anlatmış, ikimiz de kahkahalarla gülmüştük. Ne zaman birimizin morali bozuk olsa diğeri “İncir ağacı” derdi. Mektup olayını ve ayrı yalanlar söyleyip teyzeme rezil olduğumuzu hatırlar, yine gülmeye başlardık.

Keşke mektuplaşma olayı hiç bitmeseydi. Hiçbir mesaj, mektubun yerini tutabilir mi? Ya güzelim kartpostallar. En çok da simli olanları severdim: Beş artist kartpostalı karşılığında değiş tokuş etmişliğim var. Aslında arkadaşlarımı birazcık kandırmış olabilirim, çünkü artistler çok umurumda değildi. Hele o arabeskçiler... Genç kızları hüngür hüngür ağlatan o adamların kartpostalda, magazin dergilerinde gördüğümüz resimleri tam bir hayal kırıklığıydı... Boş boş bakan gözler, bıyıklı suratlar, mıymıntı tipler... Bizim mahallede bir çocuk vardı, uzun saçlı. O bile artistlerden yakışıklıydı. Ama zeki değildi neyleyim. Gitti mahallenin en aptal kızına vuruldu. Kız havalıydı, güzelliğinin farkındaydı, başka da bir hüneri yoktu. Ortaokulu bile beş yılda bitirdi. Ben liseyi ikincilikle bitirdim de ne oldu? Allah çirkin kaderi versin derler ya, bende o da yok. Neyse çok oturdum, kalkıp yemeğimi yapayım, hava neredeyse kararacak. Eşime mektup yazayım da amaaan mesaj işte, gelirken biraz incir alsın canım çekti nedense.

Samet CİVAN

TOPRAĞIN İSYAN DENEMESİ

şehir nefes kalabalığında; ışıklı caddeler, vitrinler
habersiz atların dağlara isyana kalktığından
otomobiller asfalta küskün, vapurlar nehirlerle
durup çevresinde baş kaldırıyor atlara nispet
ve farkında değil hiçbir yaratılan barut kokulu caddelerden

dağlardan geliyorum toprakta nal izleri, su birikintilerinde suret
izi çıkmış lastiklerin asfalt sıcaklığında,
yollardan geliyorum
ağırlığında ezilmiş yüküyle bağışlanıyor gemiler
sığınılan limanlar paylamak istiyor usta memurları

İşte şimdi işte son tufandan evvel işte diyorum ey
dağların yakarışlarını duy sana bu yakışır
denizlerin ve okyanusların susuzluğunu gider
sensiz kalınan günlerin üstünü ört
sana bu yakışır

İşte şimdi işte son tufandan evvel işte diyorum ey
kavuştur mültecileri
bayrağı özgür dalgalanan topraklarına

Feride Özge YILMAZ

EDEBİYATIN SINIRINDA YAZINSAL DENEYİM

Edebiyat Nedir?

Edebiyatın tanımı hakkında net bir cevap vermek mümkün değildir. Teoride tanım niteliğinde cevaplar var olsa da bu sanırım bireysel bir yorum olarak da verilebilir. Türk Dil Kurumu’nda geçen tanımına bakarsak “Edebiyat ve yazın; olay, düşünce, duygu ve hayalleri dil aracılığıyla estetik bir şekilde ifade etme sanatıdır.”

Fatma Erkman’ın Edebiyat ve Kuramlar kitabına bakıldığında ise tarihsel bir tanımlama karşımıza çıkıyor. Kitabında, “Edebiyat, Arapça edep sözcüğünden geliyor, terbiye anlamı taşıyor. Arapçada ilmi’l-edeb, söz ve yazıda yanlış yapmamayı öğreten bilim anlamında kullanılıyor, buna retorik de diyebilirsiniz. Kastedilen, kullanılan dilin gündelik konuşmalardaki rastgeleliğin ötesinde, terbiye edilmiş, yani belli kurallara uyan bir dil olması. Kısacası, edebiyat teriminin hem geleneksel Arap şiir ve üslup anlayışıyla bir ilişkisi var, hem Osmanlı toplumu için bir yenilik, hem de başka kültürlerin birikimlerine gönderme yapıyor. Tanzimat yeni bir ulusal proje sunuyor, buna yeni bir ad takıyor, Batı edebiyatıyla ilişki içine giriyor. Bütün bunlar bize, edebiyatın (ve her şeyin!) kültürlerarası niteliğini düşündürüyor.” şeklinde ifade ediyor. Yani tanımlamalarda bile farklılaşmış düşünceler olduğunu, açıklamaların altında dahi kişiye göre bir alt metin çıkabileceğini görüyoruz.

Edebiyatı, hangi tanımlamada olursa olsun kişinin bir şekilde duygu, düşünce veya isteklerinin sağaltıma dönüştüğü alan olarak nitelendirebiliriz. Bu duygu sağaltım sürecinde veya ortaya ürün koyarken, yazın başlığı altında, “Bunun sınırları var mıdır?” diye de insan düşünmeden edemiyor.

İnsanın var oluşundan beri anlatma dürtüsüyle ilerleyen bir süreç var kuşkusuz. Bu süreç zamanına göre değişiklik arz etse de işin özü bir şekilde anlatmaya çıkıyor. Eski zamanlarda kadim anlatılar sözlü olarak dile getirilmiş, yazının icadıyla da bu bambaşka bir şekil almaya başlamıştır. Kutsal metinler, mitolojik hikayeler bulunduğumuz zamana kadar gelmiş ve çoğu anlatının ya da yazının da temelini oluşturmuştur. Örneğin; dünya üzerinde en iyi filmlerden olan “Starwars” Âdem ile Şeytan bahsinden yola çıkarak, iyi ve kötü kavramı üzerine yoğunlaşmış ve bu anlatım türü ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde, Hızır ve Musa hikâyesi de birçok mistik öykünün temelini oluşturur. Verdiğimiz bu örnekler edebiyatın ya da yazın sınırlarının coğrafyaya ve zamana mahkum olmadığını gösterir.

Sırma Köksal ise, Okumanın Halleri adlı kitabında, edebiyatın ne olduğunu şöyle anlatıyor: "Yaşam zamanımızı alır. Yaşam hepimiz için benzeri deneyimlerden oluşur. Yaşamın içindeyken yalnız değildir, başkalarıyla birlikte bir şeyler yapmaktayızdır. Ama iki kişi tam tamına aynı şeyleri yaparken bile aynı şeyi yaşamaz. Deneyim başkalarıyla birlikte edinilebilir ama paylaşılmaz. Yalnızlık orada başlar, deneyimi aynısıyla aktaramayışımızda. Aktaramayız, onu başka bir şekle sokarak anlatırız. Üstelik kimse de birbirinin tam ne dediğini dinlemez, kendi çağrışımları aracılığıyla yorumladığını dinler. Yaşamdan geriye yalnızlık ve o yalnızlığın içinde biriken, paylaşılmayan bir tortu kalır. Edebiyat da o yalnızlıkta, o tortudan açıklanması imkânsız bir denklem aracılığıyla süzülerek başlar ve asla yaşamın kendisini anlatmaz, yaşam üzerine bir hikâye anlatır." Bu tanımlamadan yola çıktığımızda ise bambaşka bir yol ortaya çıkar. Bireysel süzgecin yorumlamada bu kadar etkin olduğunu düşünürsek, yazın sadece yazara bağlı bir çerçeve çizmektedir. Bu, okuyucunun yorumuna bırakıldığında ise kişi yine kendi hayat görüşü ve yaşanmışlığı üzerinden yorumlamada bulunacaktır.

Bu kadar bireysel yorumun içinde sanırım edebiyat sınırları konusunda kesin cevaplar vermek mümkün olmamaktadır. Edebiyat ve yazın somut bir veri sağlamadığı, deneysel olmadığı için yapılan kuram tartışmaları da devam etmektedir. Bugün var olan bir kuram örneği, bundan elli yıl sonra bambaşka bir forma bürünüp, yeniden yazımı söz konusu olabilir.

GENEL FORMLARLA YAZININ SINIRLARI

Yazının sınırları, kullanım amacına ve bağlamına bağlı olarak değişebilir. Mesela şu an bu yazıyı yazarken dahi, kelime sınırına, dilbilgisi kurallarına, konu bütünlüğüne dikkat etmek gerekmektedir. Bu durumları maddelemek gerekirse eğer:

Dil ve Gramer Sınırları: Yazı, belirli bir dilin kurallarına tabidir ve bu kurallar yazım ve dilbilgisini içerir. İmla, noktalama işaretleri ve dilbilgisine uygunluk, yazının sınırları içinde yer alır.

Bilgi ve İfade Sınırları: Yazı, belirli bir konuyu veya düşüncüyü ifade etmek için kullanılır. Bu, belirli bir bilgi veya düşüncüyü aktarmak istediğinizde yazının sınırları içinde kalmanız anlamına gelir.

Zaman ve Uzunluk Sınırları: Yazının uzunluğu genellikle belirli bir bağlam veya platforma bağlıdır. Örneğin, bir tweet sınırlı bir karakter uzunluğuna sahiptir, ancak bir makale daha uzun olabilir. Ayrıca, bir yazının belirli bir süre içinde tamamlanması gerekebilir.

Tutarlılık ve Tema Sınırları: Yazı, belirli bir tema veya konu etrafında tutarlı olmalıdır. Konu dışına çıkmak, yazının amacını kaybetmesine neden olabilir.

Etik ve Hukuki Sınırlar: Yazı, etik ve hukuki sınırlara uymalıdır. Başkalarının haklarına saygı gösterilmeli ve yasalara uyulmalıdır.

Okuyucu Hedefi: Yazının hedef kitlesi veya okuyucu kitlesi, yazının sınırlarını belirleyebilir. Bir akademik makale farklı bir dil ve yaklaşım gerektirirken, popüler bir blog yazısı daha samimi ve anlaşılır bir dil kullanabilir.

Sonuç olarak Murat Gülsoy'un bu konuda yaptığı yoruma bakarsak; "Edebiyat ve sanat bu sınırlarda yapılan var kalma mücadelesinin çok önemli bileşenleridir. Sınıra karşı koymak, direnmek, sınırı genişletmek, sınırın ötesine geçmek sanatsal süreçlerin ortak özellikleridir. Bu yüzden özgürlüğün kısıtlandığı sınır boylarında sanatsal çaba muhalif bir kimlik kazanır. Sınıra karşı direnmenin oluşturduğu varoluşsal gerilim, yaşamsal işlevler için vazgeçilmezdir."

Esra ADALI

BAŞLANGIÇ

Bilgenin evine varmak üzereydi. Tıpkı yanıp kül olmadan yetişemediği, sadece harabelerini görebildiği diğer yüce kütüphaneler gibi bilgenin yaşadığı yer de yüksek bir dağın tepesindeydi. Yokuşu tırmanan genç, bedeni kan ter içinde kalmışken tek düşündüğü yaşlı adamın her gün bu yolu nasıl gidip geldiğiydi. Köydekiler “İstisnasız her gün gelir bizimle sohbet eder, hikmetli dersler verir,” demişlerdi. Sorduğu herkesten benzer şeyleri duymasa inanmayacaktı. “Dünyanın bütün kitaplarının toplandığı bir kütüphanem olsa hiçbir güç beni dışarı çıkaramazdı,” diye düşündü. Böylesi çetin bir yokuşun doğuracağı haklı üşengeçlik olmasa bile evden çıkma zahmetine girmezdi muhtemelen.

Yolun sonuna geldiğinde diğer kadim kütüphaneler gibi alevler karşısında savunmasız kalan ahşap bir binayla karşılaşmasına şaşırdı. Bilgelerden daha tedbirli davranmalarını beklerdi doğrusu. “Bari buradaki kitapları taştan bir yapıya taşısalar,” diye geçirdi aklından. Bu fikrini bilgeyle paylaşacaktı. Ama önce kendini tanıtip çırağı olmayı teklif edecekti. Tek istediği gecelerini gündüzlerine katarak bu zengin kütüphanenin eserlerini okuyabilmektir.

Kapıyı çaldığında güleç yüzlü bir ihtiyar onu karşıladı, içeri aldı. Duvarlarında kitaptan başka şeyin görünmediği bir odaya girdiler. Odadan odaya geçerken karşı karşıya konmuş aynalar gibi sonsuz görüntüler oluşturan bir rüya sahnesine girdiğini düşündü. Sabırsızlıkla merakını anlatmaya kalkınca yaşlı adam, onu susturdu. Kim olduğunu, neden geldiğini sormadan çay, çorba ikram etti. Hareketleri aheste ve telaşsızdı. Misafiri ne zaman konuşacak olsa onu susturuyor, gülümseyerek ikramları işaret edip kendisi de usulca yemeğine devam ediyordu. Oyunu kuralına göre oynama kararı aldı ve konuşmak için bilgenin işaretini bekledi. Sessizliğin uzattığı yemek süresi dolunca sofranın toplanması da esaslı bir sabır dersi gibi geldi delikanlıya. Sonunda dayanamayıp sessizliği bozan misafir oldu: “Efendim, ben buraya sizin...” Sözü yarım kaldı. Yavaş tavırlarına hiç yakışmayan acelecilikle sözünü kesti bilge: “Çırağım olmak istiyorsun demek.” Cümlesini bitiremeyen misafir, açık kalan ağzını kapattı ve evet anlamında başını salladı sadece.

Bilge, delikanlının kaçamak bakışlarla kitapları süzdüğünü fark edip gülümsedi. İlkini aldığı günden itibaren bu raflara yerleştirdiği her kitapta duyduğu iştahı hatırlıyordu belki de. “Bunca eseri olan birinin çok şey bildiğini düşünüyorsun değil mi?” diye sordu. Yine sallanan bir baş ile onaylanınca “Ama benim sana öğretecek hiçbir şeyim yok, boşuna burada vakit harcama,” dedi. Delikanlı hemen kabul edilmeyi beklemiyordu. Günlerce süren yolculuk boyunca bu sahne için hazırladığı ikna edici konuşmanın provasını yapmıştı. O kadar çok tekrar etmişti ki ezberlediği cümleler hiç düşünmeden birbiri ardına dökülürdü ağzından.

Bilgenin vücut dilinden ne düşündüğünü anlamaya çalışmadan, nefes bile almadan söyleyeceklerini tamamladı. Son sözleri “Benimle hiç konuşmayın dilerseniz, sadece kitaplarınızı okumama izin verin yeter,” oldu. Artık yeterince acındırıcı bir yüz ifadesine kavuştuğunu düşündüğünde cevabını almak için bilgenin gözlerine baktı. Yaşlı adam gülümsüyordu. “Gel benimle,” deyip genç adamın eline bir kandil tutuşturdu. Kendisi de şöminedeki ateşten bir meşale alevlendirip kapıya yöneldi.

Dışarı çıktıklarında hava kararmıştı. Ellerindeki kandil ve meşale sadece yüzlerini görmelerini sağlıyordu. Yaşlı adam “Yol uzun delikanlı. Benim yardımımı kısılacak sanıyorsun ama yanıyorsun,” dedikten sonra evin etrafında yürümeye ve ahşap pencereleri meşalesiyle okşamaya başladı. Ne olduğunu anlamayan genç adam engellemeye çalışsa da başarılı olamadı, birkaç pencerenin alev almasıyla ateşin yayılması ve duvarların aydınlanması bir oldu.

Alevler etrafı sarmıştı. Yanıp çöken duvarların ardından görünen kitaplar kıvılcım kanatlı kelebekler gibi uçuşup yere düşüyordu. “Ama neden?” diye bağıırıyordu misafir. Yanıp kül olan her kitap için bir çığlığı vardı sanki. Yangını durduramayacağını, bağıırıp çağırmanın faydasız olduğunu anlayınca sessizleşti. Bilge adam bu sükûnet halini bekliyormuş gibi yanına yaklaşp omzuna dokundu. “Sandığın gibi bunlar beni yolun sonuna getirmedi delikanlı. Hepsini okuyunca tek öğrendiğim, başladığım yerin o kadar da uzağına gidemediğim oldu,” dedikten sonra alevleri arkasına alıp ormana doğru yürümeye koyuldu.

Esra TANDOĞAN

TEK GÖZLÜ DEVLER GERÇEK HAYATTA YOK MU?

"Gökyüzü neden mavi?" diye soran bir çocuk yıllar sonra üniversitede "İstedğimiz sorudan başlayabilir miyiz?" der. Keşfedeceği şeyleri ardında bırakmış, dersten geçsem yeter diye düşünür olmuştur. Uçsuz bucaksız hayal dünyasına sahipken biz, o hayal gücünü alıp yetişkin olmalarını sağlarız. Deriz ki: "Onların hayal güçlerini geliştirmek umuduyla yazıyoruz." Oysaki hayal gücü gelişmesi gerekenler bizlerizdir. Gülten Dayıoğlu bir söyleşisinde "Çocukların seviyesine inilmez, çıkılır," demişti. Çıkmak için uğraşıyor muyuz? "Yapma, atlama, koşma, zıplama, ..." der dururuz. Canları acımasın, bir yerleri kanamasın isteriz. Kalpleri kırılmasın, gözlerinden yaş akmasın... Kim bilir zıplarken bir at, koşarken bir ceylan olmuştur.

Doğdukları andan itibaren koruma içgüdümüz devreye girer. Hem özgür ve özgüvenli olsunlar, kendilerini koruyabilsinler hem de sussun, otursun, sessizce ders çalışsınlar isteriz. Keşif yapmalarına, hareketli hallerine yetişemeyiz. Sonra vicdan azabı çeker ve "Çocuklara sınırlı özgürlükler sağlayalım," deriz. Hangi sınırlar içinde dolaşabileceklerini bilip bizim sunduğumuz alanda istediklerini yapmalarını bekleriz. Oysaki kâşif olanların engel tanımayanlar olduğunu unuturuz.

Ursula K. Le Guin'in Amerikalılar Ejderhalardan Neden Korkar* denemesinde:

"'Hayal gücü' deyince, ben şahsen zihnin özgürce oyun oynamasını anlıyorum, hem entelektüel hem de duymasal anlamda. 'Oyun'la da yenilenmeyi, yeniden yaratmayı, bilinenle yeni olanın yeni bir şekilde bir araya getirilmesini kastediyorum. 'Özgür' ile kastım, doğrudan bir kâr hedefi gütmeyen, kendiliğinden hareket edilmesi. Ancak bu, zihnin özgür oyununun ardında bir amaç, bir hedef olmadığı anlamına gelmez; üstelik bu hedef çok ciddi de olabilir. Çocukların hayal gücüyle yarattıkları oyunlar, açıkça yetişkinlere özgü edimlerin ve duymaların provasıdır; oyun oynamayan çocuk olgunlaşamaz. Yetişkin zihninin özgür oyunu ise Savaş ve Barış veya Görecelik Kuramı'yla sonuçlanabilir,

Özgür olmak hiç de disiplinsiz olmak demek değildir. Diyebilirim ki hayal gücünün düzenlenmesi hem sanatın hem de bilimin temel yöntemi veya tekniğidir." diyerek yetişkin hayal gücüyle çocuk hayal gücündeki farkı ne kadar güzel anlatıyor.

Geçenlerde Andersen ödülü almış bir gençlik kitabı okuyordum. Kitap, ailesiyle problemleri olan bir çocuğun engelli bir bireyle kurduğu arkadaşlık sayesinde hayatının nasıl değiştiğini anlatıyordu. Kitabın yazarının değindiği konu çok güzeldi ancak içeriğinde -benim yaşadığım kültüre göre- olumsuz örnek sayılabilecek bazı davranışlar vardı. Okuduktan sonra şu soruyu sordum kendime, "Bu olumsuzluklar yüzünden kitabı önermeyecek miyim, çocuğuma okutmayacak mıyım?" Gerçek hayatta da karşılaşmayacak mı bu ve benzeri durumlarla? Tek gözlü devler yok mu hayatımızda? Kitaplarda onlarla savaşırken hakikatte de güçlenmeyecek mi?

Kitapta neyle karşılaşırsa karşılaşsın çocuklarımıza doğru seçimler yapmayı öğretmek daha önemli değil mi? Bunun için bir sürü yol vardır elbet ama sadece birinden bahsetmek istiyorum. Kitaplarda kahramanın yanlış seçimlerinin olması ve bunun sonuçlarını yaşaması bilinçaltımıza ulaşır.

O zaman gerçek hayatta da çocuklarımızın karşısına çıkabilecek ejderhalar olduğunu unutmamalıyız. Zorluklarla mücadele eden, güzel arkadaşlıklar kuran bir kahraman pes etmemeyi öğretir. Kitaplarda çocuklarımız için güllük gülistanlık dünyalar kurduğumuzda onları hayatın gerçeklerine hazırlayabilir miyiz? Fanustan çıktıklarında hayatta kalamayacaklarını unutmamalıyız.

Edebiyatta da çocuklarımız için fazla korumacıyız. Dizleri kanamasın diye koşmalarına izin vermediğimiz gibi acaba tek gözlü devlerle savaşmalarına da izin vermemeli miyiz? Sonra da “Hayallerinizin peşinden koşun, asla pes etmeyin,” der dururuz.

Parmak sallayan, sadece güzelliklerin olduğu kitapları çocuklarımız seviyor mu peki? Benim çocuklarım daha okumayı bilmezken bile kitabevinden Canavarın Peşinde serisini tamamlama gayesindeydiler. Sadece kapak resimlerindeki canavarları sevdikleri için.

Peki bu durumda çocuk edebiyatında sınırları tamamen kaldırmalı mıyız? Örneğin oğluma aldığım bir okul öncesi kitabında yatağın altından çıkan sevimli canavarlar çizimi vardı. Hiç korkusu olmayan oğlum bir müddet geceleri korktu ve kendi başına uyuyamadı. Sınırları kaldıralım derken her şeyi okutamayacağımız da bir gerçek.

Ursula K. Le Guin’in de dediği gibi “Çocuklara doğruyla yanlışın öğretilmesi gerektiği konusunda, çocukların da çoğunlukla bunu çok istediği konusunda hemfikirim. Ama çocuklar için gerçekçi anlatıların da bunu yapmak için en zor ortamlardan biri olduğuna inanıyorum...”*

*Ursula K. Le Guin. Kadınlar Rüyalar ve Ejderhalar. Metis Seçkileri.

Nur GÖKCE

YASEMİN

Beni buraya getirdiklerinde çok küçüktüm. Eve girdiğimde yüzüme vuran kokunun anneye ait olduğunu hemen anlamıştım. Koltuklara, çarşafılara, duvarlara hatta babanın üzerine bile sinmişti bu taze yasemin ıtırı. Benimle ilgileniyor, karnımı doyuruyor, oyunlar oynuyorlardı. Bir köşeye kıvrılıp uyuyakalsam kalktığımda ikisinden birinin kucağında buluyordum kendimi. Beraberdik ve artık ev denilen şey benim için yasemin kokuyordu.

Bir gün annenin hamile olduğunu öğrendim. Bu, eve bir bebek gelmesi demekmiş. Odalarına bir beşik koydular. Öyle yumuşak öyle rahattı ki zamanımın çoğunu bu korunaklı yatakta geçiriyordum. Onun benim için alınmış bir hediye olduğunu sanıyordum. Anneyle aramız açıldı sonra. Aynı evin içindeydik ama neredeyse hiç karşılaşamıyorduk. Sürekli halsizdi ve midesi bulanıyordu. Kendimi çok yalnız hissettiğimde nefesimi tutarak yanına gidiyor, usulca ayak ucunda duruyordum. Onunla zaman geçirebilmemin tek yolu buydu. Neyse ki baba hâlâ beni çok seviyordu. Aç susuz bırakmıyordu. Koşup üzerine atladığımda bana sıkıca sarılıyordu. Yine de sabah gittiği işten çok geç saatlerde döndüğü için bütün günü yalnız geçiriyordum. Tek eğlencem elektrik düğmeleriyle oynamaktı. Kulağa garip geliyor ama bu benim için küçüklükten kalan bir alışkanlıktı. Ne kadar uzansam da tuşa ulaşamayacağım kadar kısa olduğumu, sırf ne yapacağımı merak ettikleri için düğmenin tam altına bir tabure koyduklarını, ışığı kapatıp açtığını gördüklerinde sevinç ve şaşkınlıkla ellerini çırpıklarını hatırlıyorum. O zamandan beri tabure aynı yerde duruyor, ben de gidip oyunumu oynuyor, çıkan çıt çıt seslerini alkış sayıyordum.

Bir gece tam da onu bekliyorken baba eve döndü. Koşup boynuna atladım. O ânı nasıl anlatacağımı bilemiyorum. Kısacık hayatımın en berbat, en tiksindirici anısı bu zannederim. Babanın üzerinde annenin kokusu yoktu. Portakal çiçeğinin bu denli midemi bulandırabileceğini tahmin etmezdim. Aslında her şeyi o zaman anlamıştım da babaya konduramıyordum. Beşiğin esas sahibi aramıza katıldığı zamandı. Annenin ona yaklaşmama izin vermediği hatta kapısını kilitlediği zaman. Baba çoğunlukla portakal çiçeği, bazen de burnu yakan şekerli ucuz bir parfüm bulaşmış halde ortalarda dolanmaya devam ediyordu. Artık ona yaklaşmak istemiyordum. Beni kucakladığında kaçmak için çırpınıyor; dolapların içinde, karyolaların altında, beni bulamayacağını umduğum yerlerde saklanıyordum. Özellikle onu annenin yanında görmeye katlanamıyordum. Onları ne zaman beraber yakalasam bir taşkınlık çıkarıyor, kendimi kaybedip sağa sola saldırıyordum. Olanları açıklamayı denedim. Böyle bir şey nasıl anlatılır ki lohusa bir kadına? Babanın eve gelir gelmez çamaşır sepetine attığı gömlekleri salonun ortasına taşıdım birkaç kez.

Bu, “Eşyalarını ortada bırakma, bıktım senin dağınıklığından” şeklindeki hafif bir tartışmadan öteye götüremedi durumu. Ne yapacaktım? Eve, yasemin kokusuna, anılarımıza ihanet eden bu adamı hayatımızdan nasıl çıkaracaktım. Bebeği ve anneyi nasıl koruyacaktım. Üstelik anne yüzüme bile bakmıyordu. Bir plan yaptım. Kurguladığım durumun gerçekleşmesi, ihtimallerin denk gelmesi için belki sadece tek şansım olacaktı. Elime geçecek bir fırsatı uzun zaman tetikte bekledim. Aylarca o iğrenç adamın kendiliğinden defolup gitmesi için yalvararak bekledim. Gitmedi.

Baba tekrar anne gibi kokmaya başladığında bile bu duruma sabretmek zorunda kaldım. Neşeyle değil nefretle, istediğimi elde edene kadar günlerce oynadım odanın ışığıyla. Patladı. Ampulü değiştirmek için sandalyeye çıktığında ısılk çalıyordu. Kayıtsızlığı paçalarından akıyordu. Elektrik akımının geçtiği yere dokunduğunda açtım düğmeyi. Voltaja kapıldı. Birkaç saniye içinde binlerce kez sarsılarak düştüğü yerde titremeye devam ediyordu. Onu bulanlar bunun talihsiz bir kaza olduğunu sanacaklar- çünkü olay yerinde sadece bu adam ve evin kara kedisi bulunuyordu- beni sadece şanssızlık getirmekle suçlayacaklardı. Yanına yaklaşıp acı ve korku dolu gözlerinin içine bakarak miyavladım. Yanık kokuyordu.

Yasemin BAHAR

KÖZ

“Konu kapanmıştır!”

Tekerrürden ibaret olan çatışmanın bitiş cümlesi. Nedense babamla konuşurken, kaçınılmaz sona, buraya geliyoruz. Çocukluğumda yediğim soğukun beni ele geçirdiği anlarda çatışıyoruz daha çok. Isınamıyorum. Isınamadıkça da babama sarıyorum. İstiyorum ki, babam sarsın beni. “*Geçti kızım, yanındayım,*” diyerek sıvazlasın sırtımı. Nafile beklentiler içerisinde olduğumu, duyduğum bu son cümleyle anlıyorum. İçime işlemiş o soğuk, ne sıcak su torbaları, ne ananemden kalma adetlerden tuğlayı ısıtıp üzerine oturmam, ne de sırtıma kupalar vurdurmam dindiriyor ayazımı.

Bu sefer bir değişiklik yapıp alıyorum elime kumandayı ve mikrofon yapıyorum. Başlıyorum içimden geçirdiğim şarkıyı mırıldanmaya. Ben söyledikçe babam gözlerini açarak beni izliyor. İçimde tüten dumanı görebiliyor mu bilmiyorum ama ben yavaş yavaş isin rengini alıyorum. Şarkıyı bitirdiğimde önüme eğiliyor ve alkış bekliyorum. Başımdan aşağıya düşen toz bulutları avuçlarımda toplanıyor. Elimi yukarı kaldırıyorum ve hafifçe babama doğru üflüyorum. Babam gözlerini kırptırırken, yangınma elini uzatarak, avuçlarına közleri topluyor. Gazetesinin bir yaprağını daha çevirirken, daldığım hayalden çıkıyorum ve odamın yolunu tutuyorum.

Telefonuma gelen mesajlara göz ucuyla baktım. Sosyal medyada dolaşmak da istemiyorum. Aynanın yanına bıraktığım şalımla göz göze geliyorum. Etrafımdaki kimse anlamıyor beni, duymuyor çılgılığımı. Konuşurken dinlemedikleri için yapmak istediğimi yapıyor olmam, yalana giriyor mu? Bir duysalar sesimi, arkalarından iş çevirmek zorunda kalmayacağım fakat daha ağızımdan “*Kararımı bir kez daha düşünmek istiyorum,*” cümlesi çıkar çıkmaz tıkıyorlar kulaklarını. Hâlbuki emin değilim. Mutmain bir şekilde adım atmak istemiştım ama olaylar hızlı gelişti ve ben kendimi kararımı uygularken bulmuştım. Yatağın içine kıvrıldığımda midemin ağrısını duyumsuyordum. Böyle ikircikli davranmak hiç bana göre değildi, bu ikilemin ateşi beni yakıp kül mü edecekti? Sanrılar içerisinde uykuya daldım.

Her sabah olduğu gibi kahvaltımı yaptıktan sonra odama geçtim. Hazırlandım ve çantamı alıp dışarı çıktım. Köşeyi dönene kadar ailemin bildiği Defne’ydım. Lacivert şalım, kıyafetimle uyum içerisindeydi. İyice uzaklaştığımdan emin olduğumda, etrafıma bakınmaya başladım. Arkadaşımın geldiğini görünce ikircikliğim yerini emin olmaya bıraktı. Kararlı adımlarımızla mağazadan içeri girdik. Dışarı çıkamayacağımızdan habersiz, lavaboya doğru ilerledik. Aynanın karşısına geçip gerekli düzenlemeleri yaptıktan sonra şalımlı çantanın sapına bağladım ve arkadaşımınla beraber dışarı çıktım. İlk günler dizlerimiz titriyordu, şimdi ise alışmış bir şekilde seri hareket ediyorduk. Hantallığımız geride kalmış, otomatikleşen davranışlarımızla kimliğimizi gösterdiğimizize inanıyorduk.

Mağazada bir hareketlilik söz konusuydu. Çıkışa doğru ilerlerken, insanların panikle içeri girdiğini görünce duraksadık. Dışarıda hafifçe yağın kar şekil değiştirmiş ve bir anda tipiye çevirmişti. Bulunduğumuz kasaba düşünülünce bu tahmin edilebilir bir şeydi fakat mahsur

kalacağımız aklımızın ucundan bile geçmemişti. Endişeli gözlerle birbirimize bakarken, yaşlı bir adam olabildiğince sakinliğini koruyarak yüksek sesle bir şeyler söylemeye başladı.

Ruhumdaki tereddüde bir de mahsur kalmanın korkusunu ekleyerek dolanırken, ihtiyar adamın ışığına doğru çekilmiştim. Dedemi andıran duruşu, başındaki kasketi, elindeki bastonu, yukarıya kıvrılmış gri kaşlarıyla ihtiyar adam etrafı seyreliyordu. Huzursuz bakışlarını sağa sola çevirirken *“Asıl esaret, esarete olduğunu anlamayanların yaşadığıdır. Bizse burada kurtarılmayı bekleyen birer afetzedeyiz. Ne duruyorsunuz, elinizdeki ümide sarılın ve çok geçmeden uykunuza dalın! Uyuyun ki, yarına neler yaşayacağınızdan, bir sizin haberiniz olmasın!”* İhtiyar adam kendiyle konuşurken, usulca yanına yaklaştığımı fark etmemiştim. İstemsizce dudaklarımdan *“İyi ama nasıl kurtulacağız buradan?”* cümlesi döküldü. Tedirginliğimi fark eden adamın mimikleri durulmuş, ses tonu şefkati kuşanmış, duruşu rahatlamıştı. Delişmen mavi gözlerinde, şimdi durgun denizin sakinliği vardı. Bedeniyle bana dönerek *“Kurtulmak,”* dedi ihtiyar adam, *“Güneş ışığını, o insanın avucuna bırakmak demektir.”* Söylemeye çalıştığı şeyi kalbim anlasa da, zihnim idrak etmekte zorlanıyordu. *“İyi ama nasıl?”* diyerek ekledim. *“Nasıl olduğu insandan insana değişir güzel kızım. Kimisi kurtulmak istemiyordur; şurada mahsur kaldığını anlamadan kanepeye uzanan kişiyi ne yapsan kurtaramazsın. Ötekiler belli ki tanışlar ve esaretlerini eğlenceye çevirerek, sohbete dalmışlar. Dünya umurlarında değil. Az ilerideki kaygıdan tırnaklarını kemirmeye başlayan kadının yanına gidip ‘Merak etmeyin, kurtulacağız,’ diyerek omzuna dokunsan yüzündeki rahatlamayı görürsün. Bazen kurtulmak için dozerler, polisler, ambulanslar gerekmez. Küçük bir bakışın, samimi bir cümle, tebessümün, üzerinde taşıdığın bir ayet, o insanı çekip çıkarabilir içinde bulunduğu durumdan.”*

Bir elimle çantamdan sarkan şalın ucuyla oynuyor, diğer elimle açıkta kalan saçlarımı düzeltiyordum. Arkadaşım ne yaptığımı anlayamıyordu. Bense yüreğimdeki ikircikliğin ateşinin sönmek üzere olduğunu hissediyordum. Bakışlarımda ürkek bir ceylan koşuyordu. İçimdeki ses, *şalın ait olduğu yeri bildiğin hâlde neden böyle oynuyorsun,* diye hayıflanıyordu. Etrafımızdaki her şey etiketliydi. Koltuklar, sandalyeler, minderler, vazolar, masalar... Aniden bastıran kar fırtınasıyla, kırkı aşkın kişi mağazada mahsur kalmıştık. Bizim de bir etiketimiz var mıydı? Etiketimiz dış görünüşümüzde miydi yoksa içimizde bir yerde mi gizliydi? Peki, biz içimizde olanı dışımıza yansıtmakta neden bu kadar zorlanıyorduk? Elimi kalbime götürdüm. Gözlerimi kapattım. Mağazadaki uğultuyu, dışarıdaki tipi bir süre unutmaya çalıştım. İçimdeki sese odaklandım. Sosyal medyanın, arkadaşlarımdan, dikte etmeye çalışanların, öğüt verenlerin, annemin sesini hep kısıtım. Bir tek babamın sesini kısımadım. Konuşmadığı için mi bilmiyorum ama onun gözlerinden yansıyan sesi ta yüreğimde hissettim. Bana kızmak istemediği için konuşmaktan kaçındığını anladım. Kararı benim vermeme desteklediğini susarak belli ediyordu. Doğruyu er ya da geç bulacağımın emindi demek ki. Onun bana olan güvenini içimde hissediyor olmanın heyecanı gözlerimi açtı ve ruhumdaki ikileme son vermek üzere lavabonun yolunu tuttuğumda yaşlı adamla göz göze geldim. Elindeki bastona yaslanmış, kurtarılacağından emin bir şekilde tebessüm ediyordu.

Sevil FİDAN

İSTANBUL'DA RAMAZAN

Her yıl geldiği şehre, on bir ay sonra tekrar heybesi dolu gelmişti. Davulcuyla karşılaştı. Heybesinden bir paket hurma çıkardı, davulcuya verdi. Âdetiydi, bayrama kadar herkese hediyeler verirdi. Kırmızı yorgana sarılarak bacadan giren koca göbekli Demreli dede de her sene uğrardı ama bizimkisi onun gibi sevimsiz değildi. Davulcu mâni söyleyerek uzaklaştı. Behice Hanım davulcuya seslendi, “Gel çocuğum, kendi elcağızlarımla pişirdim, şimdi fırından çıktı, sen de ye,” dedi. Uzattığı sepetin içinden sıcak pideleri alan davulcu teşekkür etti. Ramazan Bey, Behice Hanım’ın sepetine güllaç paketi koydu. “Ona yedirme,” diye de yarı esprili sitem etti. Behice Hanım anlamıştı, elini başına birkaç kez hafif hafif vurdu bay bay der gibi.

Biraz sonra sabah ezanı okundu. Eskiden ezanların sonuna “Merhaba Şehr-i Ramazan,” kelimesi eklenirdi. Müezzin de onu söyleyerek ezanı bitirirdi. Sabah namazına yetişmeye çalışan kısa boylu, tombul, top lahana Muharrem Bey, Ramazan Bey’i görünce çok sevindi. Önce havalara atladı, sonra da Ramazan Bey’in boynuna. O arada başındaki beyaz dantel takke yere düştü. Olsun düşsün, bir şeycik olmaz, Ramazan Bey gelmişti ya. Bayrama yakın yüz tane takke parası verirdi nasıl olsa zekât niyetine. Birkaç gün sonra mahallenin yaşlıları Eyüp Sultan’a gitmeye karar verdiler. Eski İstanbul Ramazanlarında mutlaka Eyüp Sultan’a gidilirdi. Kimi oranın manevi ikliminden yararlanırdı, kimisi de açılan pazarda gezerdi ağgöz ağgöz. Dizleri ağrıyan kocakarıların, pazar dolaşırken ne hikmetse hiçbir yeri ağrımazdı. Gayretli gayretli koştururlardı öteye beriye. Fıtıklı Fetiye, kenarı Arapça yazılı, simli namaz başörtülerinden aldı. “Bayramda arkadaşlarına hediye edecekmiş. Geçen sene aldıkları da öylece duruyormuş bohçanın içinde,” dedi Bursalı Hanım. Sanki kendisi çok matahmış gibi. Mahallenin çocuklarının kulaklarını paslı iğneyle delerdi. Ne yapsın kadın, kumarbaz kocası direkler arasına eğlenceye giderdi, millet teravihteyken. Kadına para mı gösterdiği vardı Japon iğnesi alsın. Paslı iğnelerden de kimseye bir şey olmazdı. Bunlar timsah deriliydi zahir.

Eyüp Sultan’da iftar edildi ağaçların altında. Sonra da teravih kılmaya camiye girildi. Fıtıklı kocakarının ağırları tuttu. Oturarak kılacakmış. Eyüp Sultan’da Enderun usulü teravi namazı hiç değişmedi; ezanlar okundu, cami hızla doldu, cemaat sokaklara taştı. Ramazan Bey, bu camide namaz kılmayı özlemişti. Ve her dört rekâta bir makam değiştiren imamın kıraatine bir kez daha hayran oldu.

Oturarak namaz kılan Fıtıklı Fetiye ile Bursalı, Allah bilir namazı uykuya kıldırıldılar. Fetiye’nin camiden çıkarken tek ayakkabısı başkaydı. Ramazan Bey, çocuklara ulufe vermekle meşguldü. Ramazan ayı yarılanmıştı artık. Minarelerden “Elveda Ya Şehr-i Ramazan” diye okuyunca müezzinler, herkese hüznün çökerdi. Yaşlı teyzeler evlerinin cumbasından birbirlerine Ramazan’ın ne çabuk bittiğini yaşlı gözlerle anlatırdı. Bursalı da

kocasının mübarek Ramazan'da bir kere bile eğilmediğini anlatırdı, namaz kılmadığını kastederek, tulumbadan su almaya gelen kendi gibi fesat kadınlara. “Ne kendini ihtiyarlattın hayırsız adamın yanında? Çocuğun da olmadı bıraksaydın ya,” diye patladı Fıtlıklı Fetiye. Bursalı altta kalır mı? “Bıraksaydım da çarpık gözlü kardeşini mi verseydin?” deyince Fetiye de “Fesuphanallah, oruçlu oruçlu...” diye cümlesini bitirmeden uzaklaştı. Birkaç gün sonra beyaz başörtülü kadınlar mukabele evinden ayrılınca mahalleyi gül suyu kokusu kaplamıştı. Kadir Gecesi'nin gündüzünde hatim bağışlamışlardı.

Bir gece evvel de birkaç çocuk toplanmış, teneke kutuya toprak doldurup ortasına da mum yerleştirerek kapı kapı dolaştılar. Osmanlı'dan gelen bu gelenek hâlâ devam ediyordu İstanbul'da.

Cimri Bursalının evinden çıkan çocuklar şekerleri fırlattı. Çünkü kutuya şeker koymuştu para yerine. Mübarek gece demedi “Defolun çabuk!” diye bağırdı. Çocuklar hep bir ağızdan:

“Yağ parası, mum parası

Akşam oldu, kandil parası

Kömürlük de kömürlük

Hanımlara ömürlük

Beş para olsun

On para olsun

Hanım teyze sağ olsun” diye Fıtlıklı Fetiye'nin kapısını çaldılar.

Bozuk paraları mumlu kutuya koyan Fetiye'nin evinden neşeyle ayrılıp duvarın köşesinde paraları saydılar.

Sultanahmet Camisi'nden dönen Ramazan Bey'in aklında İstanbul'u şenlendiren minare kandilleri ve iki minare arasındaki mahyalar vardı: “Oruç tut, sıhhat bul” gibi.

Ramazan Bey, bayram sabahı Süleymaniye'deydi. Tanıdık, tanımadık herkes birbirleriyle bayramlaşmıştı. Camiye çocuklarını da getirmişti bazı babalar. Caminin denize bakan tarafında hırpani kılıklı birine yanaştı Ramazan Bey. Adama bir şeyler söyledi, adam onu duymadı. Sonra ayrıldılar. Adamcağız gülerek evin yolunu tuttu.

Göksel TANDOĞAN

MEZARTAŞI

Üsküdar açıklarında,
Sanki beyaz bir gemi.
Toz misali,
Bir deniz kumundan mıdır gözlerinin nemi?
Saklasan da bilirim derdini.
Hadi söyle;
Daha kaç asır sürecek,
Bu kral kızının matemi!

Kaç buluşmaya adres oldun,
Kim bilir kaç ayrılığa.
Kavuşmaları,
Toz pembe bulutlarda;
Ayrılıklardan duyduğun hicranı,
İstanbul'un yağmurlarında mı gizledin?
Gözyaşların denize mi karıştı çoğu zaman;
Yoksa, bulutların nemine mi taşıdı rüzgarlar?

Eteği deniz,
Pilesi mavi dalgadan,
Taa kıyılara uzanan.
Gece ışıkları,
Yeditepe'ye göz kırpan.

Çamlıca'dan süzülen rüzgarlar mı tarar saçlarını?
Salacak'a vuran gölgen mi ölçer endamını?
Koskoca bir şehrin sırlarını,
Bilmek;
Almış mıydı asırlarını?
Ya anlatmak;
Dağıtmaz mı efkarını?

Mehtabı Galata Kulesiyle seyre dalarsın.
Sabah güneşini avcunda tutarsın.
Gece uyumaz, ışıklar yakarsın.
Konuşsan,
Kim bilir, neler neler anlatırsın.

Hayran bakışların sarhoşluğu mu üstündeki?
Yoksa Galata'yı biraz kıskandırmak mı seninkisi?
Onca dert yüklenmiş bir çocuğun gözlerini,
Aklımdan silebilir misin Kız Kulesi?..

Devasa yapılar karşısında nasıl bir zarafetsin.
Tarumar edilmiş bir cennette yeşile hasretsin.
Bir varmış,
Bir yok olmuşsun.
Artık masallarda yaşayan bir şehrin,
Boğaziçi'nde bir mezar taşı olmuşsun.

Esra ADALI

ÇATISIZ AĞAÇLAR

Her şehrin bir kokusu varsa Saraybosna'nın su koktuğunu düşünürdüm hep. Şehrin gerçek sahibi suymuş da geri kalan herkes gezginmiş gibi gelirdi bana. Boydan boya akan nehir, unutulmamak için her yere çeşmeler dağıtmış, o da yetmemiş, beklenmedik yağmurlarla şehri gezenlerin üzerine serpilerek kendini hatırlatmayı görev bilmişti sanki. Yine öyle oldu; nehri kokladım, çeşmelere dokundum ve yağmuru hissettim. Ağzımda su tadıyla dolaştım sokaklarda.

Saraybosna'nın insanları da su gibi akar benim gözümde. Yaşarken kesintisiz hikayeler bırakma derdindedir hepsi. Camide rastladığım Boşnak bir kadın şemsiyesini ararken yardım isteyip hikayesine dahil etti beni de. Arayıp bulamamıştık ayrılırken. Sonra o buldu beni kalabalıklar içinde, şemsiyesini gösterdi. Aklımda hikayesi yarım kalsın istemedi, su gibi akan bir resimle yerleşti hafızama.

Sözleri de yarım kalsın istemez Boşnaklar. Dillerini bilmeseniz de aynı cümleyi farklı farklı şekillerde kurup sizde bir idrak ışıltısı görene kadar konuşurlar. Bir şey sormak için yanıma gelen bir kadına “Ne znam Bosanski,”* desem de “Kako ne znaš,”** deyip devam etti anlatmaya. Tıpkı dillerini bilmediğim bu insanlarla girdiğim diğer diyaloglar gibi aktı konuşmamız. En sonunda “Bugün günlerden ne?” dediğini fark edebildim. Cevabı onun dilinde veremedim ama anlaşılmanın keyfi yetti ona, gülümseyerek yanımdan uzaklaştı.

Bu insanlara çeşitli yollarla iletişim kurabilme, derdini eninde sonunda anlatabilme becerisi bahşedilmiş olmalı diye düşünürdüm ama sebebini bulamamıştım son gezime kadar. Soykırımın şahidi olarak şehre yayılan mezarlıklar, sokaklardaki Bosna Gülleri ve evlerdeki savaş izleri, her namazdan sonra camilerde gözyaşları eşliğinde Gazze için edilen dualarla birleşince aklımdaki son yapboz parçası yerine oturuverdi. Şimdi Gazze halkının başına gelenleri yaşamıştı Bosna. Yıllar önce insanların gözlerini açmaya çabalayıp soykırımı durdurmak için en asil yollarla dertlerini anlatmaya çalışmışlardı, tıpkı bugün Filistinlilerin yaptığı gibi. Sözlerini, yılmadan muhatabına ulaştırma azmini onlara kazandıran bu acı tecrübeleriydi belki de.

Henüz Saraybosna'yla tanışmadan Alija'nın hatıralarını okumuştum. Şehrin etrafını saran dağların sonbaharda renkten renge girdiğini, en güzel halini aldığını ve halkını öldüren düşmanların yılın bu en güzel vaktinde dağlardan şehre indiğini söylüyordu. Bu sebeple o dağlara sırf güzelliklerini düşünerek bakamadım hiç. Belki korumak belki de korunmak için

* Boşnakça bilmiyorum.

** Nasıl bilmezsin?

minarelerin etrafını sararak yamaçlara dizilen evler, günden güne çoğalmıştı. Yine de dağ yamaçlarına bakınca göze ilk çarpan, bembeyaz taşların kapladığı geniş mezarlıklardı. Hâlâ ev sayısı, mezar taşlarının sayısını geçememişti anlaşılan.

Bir de çatısız ağaçları vardı Bosna'nın. Hane halkını savaşta kaybeden evlerin çatısı çökünce boy atan, evlerin dışına taşan ağaçlardı bunlar. Her yere yazılan “Unutma!” sözünden daha etkileyiciydi bunlar benim için. Kaldırımlardaki şarapnel izlerinin içini dolduran kırmızıdan daha kan rengiydi dalları, içinde hayat devam eden evlerin duvarlarında hatırlatıcı olarak bırakılan mermi izlerinden daha derindi kökleri. Evin eski sahiplerinin şekil alıp göğe yükselen duası gibiydi hepsi. Yazın bile sonbaharı yaşayan ağaçlardı.

Esra TANDOĞAN

MAKBULE’NİN SIRLARI

İnsan konuşurken aynı anda nasıl uyuyakalır? Hakkı bu! Her şey beklenir. İyi geceler, der demez arkasını dönüp uyumaya başladı. Ben de uyumak için sağıma döndüm ama ne mümkün!

Hakkı’nın uykuya dalmasıyla horlamaya başlaması bir oldu. Tam dalacaktım, horlaması şiddetlendi. Yazık olur uyandırmayayım, dedim ama uyumaz bu gürültüde, en iyisi biraz hareket edip onu rahatsız etmek. Belki uykusu hafifler de horlaması kesilir.

Yok, işe yaramadı. Hareketi artırdım, yine fayda etmiyor. Ayağımla biraz dürttüm, olmadı. Ne yapsam hafiflemedi uykusu, horultusunun şiddeti arttı. Aklıma Makbule abla geldi. Tövbe ya rabbim, dedim. Uykusuzluk arttıkça sinirlerime hâkim olamadım, en sonunda horultulara dayanamayıp elim suratına çarpmış gibi yaptım, uyandı.

-Napıyorsun Hatice?

-Uyumaya çalışıyorum.

-Hayırdır, neden uyuyamadın?

-Aklıma bir çocukluk anım geldi. Ölen bir komşu vardı ben küçükken, ölüm sebebini çözdüm.

-Hayırdır inşallah gece gece.

-Bizim mahallede bir Kaptan Cumali vardı. Bilirsin çocukluğumun geçtiği yerleri. Daracık sokakta, kerpiçten evler... Yan bitişikte otururdu Kaptan Cumali’yle karısı Makbule. Karşıda da Hacaba vardı. Onun bahçesi genişti. Kiraz ağaçları ne güzeldi. Kirazlar olunca Hacaba’dan gizlice çıkar, yerdik. Hacaba bizi görünce terlik fırlatırdı. Kaçardık.

İşte o zamanlar, Kaptan Cumali seferlere çıkar, altı yedi ayda bir gelirdi. Geldiğini bütün mahalle aynı anda anlardık. Özellikle yatak odaları bizim eve bitişik olduğundan biz de onlarla birlikte uykusuz kalırdık.

Horlamaya bir başlardı mübarek, mahalle ayakta. Yeniden sefere çıkana kadar gözümüzü kırpamazdık.

Hadi bizler başka evlerdeyiz, arada duvar var, başımızı yastığa gömüyoruz, yine de uykulu uykulu dolaşıyoruz. Bu Makbule karısı ne yapıyor? Herkes Makbule ablanın nasıl uyuduğunu merak ederdi, soramazdı.

Birkaç ay bütün mahalle uykusuz gezerdik. Sonra bir sabah herkes uykusunu almış kalkardı.

-Cumali sefere çıkmış.- Mahallede bir bayram havası eserdi. Artık gemidekiler düşünsün, problem onların.

Makbule abla da uykusunu almış, gözleri canlı canlı bakardı. Sonunda uyudu diye mutlu ama belli edemezdi, gözlerinden anlaşıldı.

Bir gece, yine herkesin, yaklaşık bir aydır uykusuz dolaştığı zamanlarda, bir farklı horluyor Cumali. Aman Allah, bütün mahalle ayakta. Yastık falan hak getire. Işıklar yanıyor. Baktık olmadı, toplastık Hacaba'nın evinde, çekirdek çitliyoruz, Kaptan Cumali'nin eşliğinde. O ara birden horultu kesildi.

Allah Allah bir şey oldu kesin, dedik. Gecenin bir vakti, kapıyı çalsak, dedi bazı komşular, ayıptır dedi bir kısmı. Adam belki uyandı, işi vardır diyenler oldu. Görülmüş şey değil. Sabah ola hayrola dedik, ayrıldık.

Sabah, sokağa ambulans gelmiş, Kaptan Cumali ölmüş. O sabah Makbule ablanın gözleri, uykusunu almış canlı canlı bakıyordu. İşte cinayet.

-Makbule mi öldürmüş?

- Otopside, uyku apnesinden dolayı ciğerleri havasız kalmış çıktı, ama ben bu gece anladım ki Makbule boğmuştur onu.

Nurten ÖZTÜRK

HAZIRSANIZ KİYAMETİ KOPARDI YETİMLER

"Yaşamak uğruna talan ettim bir ırkı,
Nehirden denize Musa'nın mirasını hibe ettim dünyaya.
Soyu soylara bağlı,
Geniş coğrafyası artık harabedir,
Kuracağım zannımca üstün insanlarımla,
İnsanlığa rağmen yeni bir payitaht."
Diyor zalimler ordusu sözcüsü.
Ve dünya sessizliğini bozmaya niyetli değil.

Her günü bir başka istila edilmiş şafak takip ediyor.
Akıp giderken zaman irin misal,
Kusacak içindekileri kâinat mahşere,
Artık dayanılacak gibi değil diyor latif ruhlar.

Bir başka haykırış:
Zeytinliğimi yağmaladı bir lanetli,
Katledildi nesli ati,
Yarısı kaldı,
Çeyreği öksüz ve
Yetimler ordusu.
Bir avuç yetimin umudunu kuş niyetine vurdular,
Latif ruhların celladı oldu kör ordular,
Asrın yükünü omuzladı çocuklar,
Bir nida,
Bir âvaz,
Bir ses,
Bir nara,
Bir birler,
Binler hep bir.

Şimdi hazır mıdır gökler varlığa?
Yok edilirken var olan varlığa.
Hazırsanız kıyameti koparıyor yetimler,
Bu aydınlıktan önceki zifiri,
Nura boğacak son hengamede her bir şeyi.

Feride Özge YILMAZ

DA TE NIJE ALIYA*

Bosna... Acıya doymuş toprakların, yeşile çalan yüzü. Umudun ve kahramanlığın, sözlükteki anlamı. Üzerlerine bombalar yağarken, kurtuluşun çarelerini arayan ve hâlâ şarkılarını söylemeye devam eden bir toplum. Bunun adı umut ve inanç değil de neydi? Bu umudun bir kaynağı olmalı diyor insan kendine. Bunca insanın sırtını dayadığı, güvenmekten bir an olsun vazgeçmediği biri. İşte onun adı Aliya...

Aliya, savaşın bağrında dünyaya gelmiş. Ondan öncesi ve sonrası hep acıların ucu. Sanki söyledikleri, geldiği zamanın izini taşır. Ömrünü her şeyin orta yolunu bulmaya adanmış. Ne olursa olsun, inandığı hiçbir şeyin aksi bir davranış sergilememiş. Nice kelimeler sunulmuş önüne. Özgürlük denmiş mesela, kendi lüğatinin dışında taşıdığı anlam yüzünden, reddetmiş tanımlamaları. Kendi çizgisinden, hakbildiğinden, canı pahasına vazgeçmemiş. Adeta karşısına dünyayı almış. Tek başına savunduğu tüm değerleri, dünyaya anlatmış.

Hapsedildiği dönemden itibaren, savaş öncesi ve sonrası tüm olayları kendi gözünden anlattığı kitap “Tarihe Tanıklığım.” Okurken, anlattığı tüm olaylar, belgeleriyle ve sırasıyla hem bu kadar öznel hem de aynı derecede objektif nasıl anlatılır diyorsunuz. Bir tarih kitabı aslında. Bosna’da ne olduğunu, savaşın nedenlerini ve sonuçlarını anlayabileceğiniz ama o tarih kitaplarında anlatılan soğuk cümlelerden tamamen uzak, savaşın bütün acısını hissedebileceğiniz bir eser. Kronolojik bilgilerin arasında sıkışıp kalmadan, Bosna’ya dair her şeyi kalbiyle yaşayan birinin kaleminden dökülen kelimeler, tüm olayları yüreğinizde hissetmenize neden oluyor.

Aliya, inancı gereği, savaş başlamasına rağmen, sürekli savaşın ne denli gerek olmayan bir durum olduğunu anlatmıştır. Vermiş olduğu ilk demeçlerde bu görüşünü de şu şekilde dile getirmiştir:

“Müslümanlar, hiçbir zaman ne Hırvat toprakları üzerinde hak iddiasında bulunmuş ne de onların toprağını gasp etmiştir. Hiçbir zaman Hırvatların kutsallarına saldırmamış ve asla Hırvatlara nefret beslememiştir. Bunun tersi de olmamıştır. Peki o zaman bunca şer nereden geliyor? Bu soruya adil ve dürüst bir şekilde cevap vermeye çalışın.”

“Birlikte yaşamanın mümkün olmadığı ve etnik bölünmenin bir gereklilik olduğu kanıtlanmaya çalışılmaktadır.” Bu cümlelerinde, kendisinin de aslında anlamlandıramadığı bu savaşın, ne denli büyük bir oyun olduğuna da atıfta bulunmaktadır. Hatta Saraybosna Kuşatması öncesinde Aliya’nın çıktığı yolculukta bir haberci şu soruyu soruyor: “Bosna için adalet arayışı içerisinde dünyaya seyahat ediyorsunuz? Beklentiniz nedir?”

Aliya: “Kendimi, çölde su aramak için yola çıkmak üzere olan susuz bir adam gibi görüyorum.” demiştir.

Savaş tüm hızıyla devam ederken, Aliya duruşundan vazgeçmemiştir. Adeta kapı kapı dolaşarak, halkının içinde bulunduğu durumları anlatmaya gayret göstermiştir. Şu zamana kadar barışın yanında durarak bu temelde bir anlayış gerçekleştirmeye çalışmıştır. Çünkü nifak tohumları ekilmeden, farklı etnik kökenli insanlarla kardeşçe yaşarken bu duruma düşmek Aliya'nın en çok zorlandığı konulardan biri olmuştur. Yine kapısını çaldığı BM üyelerine, duruşlarını şu şekilde ifade edip, onları duymayan dünyaya yine ders vermeye çalışmıştır:

“Bakınız, Allah bizleri zor bir imtihana tabi tutuyor. Bizleri kesip biçtiler, kadın ve çocuklarımızı öldürdüler, camilerimizi yıktılar. Ama bizler kadın ve çocukları öldürmeyeceğiz, kiliseleri yıkmayacağız. Bazı münferit olaylar yaşanmış olsa da bizler bunları yapmayacağız zira bizim yolumuz bu değil. Aramızda askerler de var. Bu vesileyle kendilerine de seslenmek istiyorum. Bizler kazanacağız çünkü bizler diğer inançlara, diğer milletlere, diğer siyasi yönelimlere saygı gösteriyoruz. Çünkü kendi yerimizde bu zorlu musibet sırasında insan kalmaya çalışıyoruz. Benim hoşgörüm Avrupa değil İslam kaynaklıdır. Eğer hoşgörü sahibiysem, bu öncelikle bir Müslüman olduğum için ve ancak ondan sonra Avrupalı olduğum içindir.”

Aliya'nın hoşgörü kavramı ile uyuşmayan sözde Avrupa hoşgörüsü, Bosna üzerine kurşun olarak yağmaya devam etti. Yine onların sözde tanıdığı özgürlük, Aliya için tutsaklıktı. Aliya Bosna özgür oluncaya dek savaştı. Kendisinin de dediği gibi “Tarihimizin hiçbir döneminde üç asırlık bir dönemin toplamında dahi olmadığı kadar iyilik, kötülük, savaş, zulüm, ihanet, kahramanlık ve ölüm yaşadık.” Sonunda uzun süren müzakereler eşliğinde Bosna'nın zaferi ilan oldu. Artık küçük cihattan, büyük cihada doğru bir adım atmaya çalışacaklardı.

Cümlelere sığmayacak olan olayları anlattığı bu kitaptan özet mahiyetinde alıntılar yapmaya çalışsam da açıp uzun uzun okunup düşünülmesi gereken bir eser. Bu belki Bosna üzerinde yapılan savaş notları gibi gözükse de Dünya üzerinde mazlum ve hâlâ savaşın içerisinde olan tüm coğrafyalarda yaşanan gerçeklerdir.

Biz istemesek de insanlık kendi çıkar ver hırslarına yenik düştüğü zaman, yine menfaatleri için karşısındakini ezmeye devam edecektir. “Sizi birbirinizle imtihan edeceğiz.” diye uyaran Kitap, dünyanın imtihan dünyası olduğunu daima hatırlatır. O yüzden bizlerin, Aliya'yı, Şeyh Şamil'i, Eyyubi'yi devamlı okuyup hayatlarımıza yansıtmaya devam etmemiz gerekmektedir. Bu imtihanlara direnmek için “Göğsü iman dolu nesiller” yetiştirmek durumundayız. Bu imtihanları yaşayanların ayak izlerini de takip ederek...

Eğer hayatta nerede durduğumuzu sorguluyorsak, Aliya'nınbu sözü kulaklara küpe edilmesi gerekmektedir.

“Ben bir Müslümanım ve öyle kalacağım. Kendimi dünyadaki İslam davasının bir neferi olarak telakki ediyorum ve son günüme kadar da böyle hissedeceğim. Çünkü İslam, benim için güzel ve asil olan her şeyin diğer adı; dünyadaki Müslümanlar için daha iyi bir gelecek vaadini ya da umudunun, onlar için onurlu ve özgür bir hayatın, kısacası benim inancımın göre uğrunda yaşamaya değer olan her şeyin adıdır.”

Şimdi kulağımda, cesur olan başka bir Boşnak'ın şarkısı. **“Aliya, ya sen olmasaydın?”* diyor. Çünkü bilinsin ki, Saraybosna için ölmek günah değildir. (Dino Merlin)

Ayşe GUBAR

HATIRLAMAK İNCİTİYOR

Yüzüm düştü düşecek. Yüzümü neden toparlayamıyorum? Her tarafta leş gibi bir koku. Sanki duvarları idrarla yıkamışlar. Biri biraz daha parfüm sıkarsa iyi olacak. Zira bu kokudan kurtulmanın başka yolu yok.

Zilli eteklerimi sürüye sürüye koridordan geçiyorum. İçimde bir yer çınlıyor. Biraz sonra Lakewood Dükü kulağıma eğilip bir şeyler fısıldıyor.

Sanırım:

-Pek çok şey olmalıydınız Küçük Hanım, diyor. Ya da buna benzer bir şey.

Ve ekliyor,

- Ama kesinlikle böyle olmamalıydınız.

Zilli eteklerimi çin çin edip yürümeye devam ediyorum. Yanımda iki rahip var. Birinin burnu çok uzun. Oradan ta gözüme kadar geliyor. Hatta gözbebeğime birkaç burun kılı batıyor.

-Gerçekten cadı mıymış?

-Şu eteğindeki baksana! Hiç böylesini görmüş müydün?

Yanımdan iki genç kız, konuşa konuşa geçip gidiyorlar. Sözlerine aldırımıyorum. Duvarlarda hâlâ ne olduğunu çözemediğim iğrenç bir koku.

Ellerim birbirine kenetlenmiş bir vaziyette. En ufak bir kıpırtıda, bir adımda, duruşta zincirler daha da sıkıyor bileklerimi. Babam geliyor gözlerimin önüne. Sonra annem. Yüzüm düşüyor yine. Yüzümü yerden kaldıramıyorum.

-En azından, diyorum. Son kez olsun onları görebilseydim.

Uzun burunlu rahip dişlerini göstere göstere sırıtıyor. Çoğu çürümüş kimi de dökülmüş dişlerinin.

-Merak etme, diyor. Çok bekletmeyecekler seni. En kısa zamanda onları da yanına göndereceğiz.

Anneciğim. Babacığim... Sizi de mi? Sizi de mi yakacaklar, demeye varmıyor dilim. Yalnızca ağlıyorum. Hıçkırır hıçkırır. İçimde bir yer delinmiş gibi ağlıyorum.

Koridorun bitiminde yoğun bir kalabalık bekliyor beni. Yıllardır göremedikleri bir dostu bekler gibi değil. Daha çok tuhaf, insanı yarım bırakan, kin dolu bir heyecan var gözlerinde. Bir an evvel yandığımı görmek istiyorlar. Kimi hınçla bakıyor suratıma, kimi tükürüyor, kimi:

-Lanet Cadı defol git, diye bağıyor.

Bense seviniyorum. O pis kokulu duvarlardan kurtulmuş olmanın sevinci bu. Dışarıda kasvetli bir hava var ya da bana öyle geliyor. Ancak,

-Olsun, diyorum. Olsun. En azından o pis kokulu duvarlardan kurtuldum.

Burası her gün en az birkaç kez geçtiğim meydan. Ortasına kalın kalın odunları yığmışlar. Ufacık bir tepe dikmişler yığınlardan. Oysa her gün kitap okuduğum, şiir yazdığım, çiçek toplayıp çocuklarla oynadığım yer burası. Uzun uzun vitrinlerine baktığım. Hiç sıkılmadan defalarca adımladığım. Bazen de durup gökyüzünü izlediğim o koca alan. Şimdi bütün bunlar yığın olup içimde çınlayan o yere, o sarı boşluğa doluşuyorlar.

Rahipler ite kaka odun tepesine çıkarıp ortada yükselen kütüğe bağlıyorlar beni. Birazdan ateşe verecekler. İsyen etmiyorum. İnkâr etmiyorum. Kabullendim artık. Ama anne babam... Babamın saçlarını okşayışı geliyor gözlerimin önüne.

-Kim ne derse desin oku kızım, deyiş.

Üç gün önce uzun süren kuraklık neticesinde Saint Joseph Katolik Kilisesi acilen toplandı. Ve tüm bu kıtlığın ve kuraklığın sebebi olabilecek cadı ve büyücüler toplatma kararı aldı. Her şey üç gün içinde oldu. Evlerimizin aranması. Toplatılmamız. Koğuşlara doluşmamız. Yalancı şahitler. Sahte mahkemeler. Ve bugün benim gibi nicesi yakıldı. Yahut sırasını bekliyor.

Uzun burunlu rahip burnunu sürüye sürüye yanıma geliyor. Elindeki çırayı tutuşturup odunların arasına bırakıyor. Ayaklarımın altında yükselen alevlere bakıyorum. Önce ayaklarımın altı, bacaklarım, zilli eteklerim derken saçlarıma bulaşıyor alev. Saçlarım çıtır çıtır yanmaya başlıyor. Saçlarımı kurtaramıyorum. Kafatasım çıkıyor meydana. Başımda tek bir tel kalmıyor.

Soluk soluğa uyanıyorum. Demirden yapılma bir ranzada yatıyorum. Bir koğuştayım. Kasvetli bir koğuş. En azından yirmi yatak var.

Sonra... Sonra hatırlamak incitıyor. Yazdığım bir kitap yüzünden müebbet yemenin hüznü çöküyor üzerime. Başımdaki örtüden vazgeçmek istemeyişim. Başımı örten şu bez parçasını dert edinişim. Pişman değilim elbet. Ama hatırlamak, yine de incitıyor.

Sümeyye BEYAZÇELİK

KEŞKE BABALARI DA OLSAYDI

Çocuklar yerde oynuyordu. Masada oturan anne taze fasulyeleri ayıklarken onları izliyordu. Keşke babaları da olsaydı, dedi içinden. Elindeki işi bitirince mutfığa yöneldi. Soğanın yaşarttığı -soğan sadece bir perdeydi belki- gözleri buğuluydu. Çocukların ikisi peşinden mutfığa geldiler. Soyup doğradığı sebzelerin arasında birkaç dakika da olsa depresyon battaniyesini çeker gibi olmuştu üzerine. Ama çılgınlık, çekiştirmeler ve eteğinin altında oynanan saklambaçtan sebep sıyırmak zorunda kaldı battaniyeyi. Çıkmı mutfaktan, dedi. Evde oda mı kalmadı! Kendi kendine söyleniyordu, keşke babaları da olsaydı.

Yataklar arasında yer kapmaca oynar gibi geçen gecenin ardından sabah okul maratonu hızla başladı. En büyük altıncı, ortanca dördüncü sınıfa gidiyordu. En küçük çocuksa ilkokula bu sene başlamıştı. Gün doğmadan evi saran koşturma hali, mutfak, çocuk odası ve salonu savaş alanına çeviriyordu. Aradıklarını bulmakta zorlanan çocuklar, “Anne çantam nerde? Anne defterim nerde? Anne çorabım nerde?” gibi bilumum sorularıyla zavallı kadının yakasına yapışır, her “Nerede?” sorusuna, “Koyduğunuz yerdedir!” cevabını alırlardı. Bu işkence bir an önce bitsin ve gürültülü çocuk kalabalığı evi çabucak terk etsin diye bütün kayıp eşyaları sonunda yine anne bulur getirirdi. Büyük çocuk okula kendi gidiyor, ortanca ve küçüğü ise anne götürüyordu. Haftanın beş günü yaşanan bu döngünün hepsinde, kadın kapıyı çekerken evin haline bakıp iç geçiriyor ve keşke babaları da olsaydı, diyordu.

En verimli saat dilimi olarak gördüğü okul zamanını, programlı bir şekilde organize ederdi. Eğer ihtiyaç varsa dönüş yolunda pazara ya da markete uğrar, çocukların bir eksiği olduğu zaman onu da tamamlamak için gerekli adreslere giderek rotasını eve çevirirdi. Her sabah tanınmayacak halde bıraktığı evi, girer girmez adam etmeye koyulur, ardından günün planına uygun şekilde ya ütüye ya temizliğe ya da yemek pişirmeye başlardı. Ütülediği kıyafetlerde, silip süpürdüğü parkelerde ve kaynayan tencerelerin lezzetli buğusunda hep aynı şeyi düşünürdü, keşke babaları da olsaydı.

Tertip düzen hallolup yapılacaklar listesi tamamlanınca pişirdiği acı kahvesinin yanında açtığı radyoyu dinlemeye koyulur, günün kendisi için ayırdığı tek ve eşsiz ânını başlatırdı. İşaret parmağına doladığı orlon ip ve elindeki tıgla zihnini dolduran bütün keşmekeşten sıyrılır, tatlı ezgilere karışan kahvesinin tadına varırdı. Ancak yine o hastalıklı temenni gelir kucağına çöreklenirdi birden, keşke babaları da olsaydı.

Ocakları kontrol eder, ütünün fişini çektiğinden emin olur ve hengâmeyi yeniden başlatacak o adımı atmak -çocukları okuldan almak- için evden çıkardı. Yolda gördüğü komşularıyla ayaküstü birkaç kelam eder, çocukların bahanesiyle fazla yüz göz olmadan yoluna devam ederdi. Neyine lazımdı komşu dedikodusu, başkalarını çekiştirenin kendisi hakkında konuşmayacağı ne malumdu. Küçük çocukla ortancayı okuldan aldığı gibi doğru annesine gider büyüğüyle de orada buluşurlardı. Evden çıkmadan poşetlediği saklama kaplarındaki yemekleri mutfak tezgâhına bırakıp salondaki koltuğun ucuna ilişirdi. Hâl hatır sorulur, usulen benden bir isteğin var mı denilirdi. Annesinin sinirleri çocukların gürültüsünü pek

götürmediği için oyalanmazlardı. Ödevler bahane edilip kalkılırdı çabucak. Kapı önünde ayakkabılar giyilirken kadının annesi sitemle karışık bir acımayla, keşke babaları da olsaydı, derdi her seferinde. Kadın ayakkabılarını ne kadar hızlı giymeye çalışsa da başarılı olamazdı yine de. İcini kemirip duran o kurdun yemini verirdi annesi. Kendi kendine söyleyince sorun olmayan bu cümle annesinden duyduğu anda bütün sinirlerini tepesine çıkarırdı. Çocukları toparlayıp allahımsarladık bile demeden evin yolunu tutardı.

Eve girdikleri anda, geçtiği yerleri darmaduman eden kasırğa gibi odalara dağılırdı çocuklar. Uyku vakti gelene kadar süren, o nerde, bu nerde, döngüsü başlardı yine. Yemekler yenip ödev faslına geçilince en büyük çocuk ortancaya yardım eder, küçüğe de annesi yaptırırdı derslerini.

Bu akşam da öyle yaptılar. Yemekler yendikten sonra anne, sofrayı toplamaya ve yarının beslenme menülerini hazırlamaya giriştiği sırada çocuklar ortalığı dağıtırken annelerine yardım ettiklerini sanıyorlardı. Ödev faslı da bitince yataklarının yolunu tutan çocuklar, anahtarın sesine koştular. Yorgun ve mutsuz, kapıda dikilen baba, bırakmaya fırsat bulamadığı çantası elinde çocukların özlem dolu saldırısından kurtulmaya çalışıyordu. “İzin verin nefes alayım, bugün yeterince yoruldum,” diyerek yatak odasına saklandı.

Çocukları yatırıp evi son kez toplayan kadın, ocakları, ışıkları ve kapı kilidini kontrol ederek yatak odasına yöneldi. Yanından geçtiği pencere kenarında, perdeyi düzeltmek için durdu. Karşı apartmanın ikinci katında bir odaya ilişti gözü. Adam komik hareketlerle bir şeyler anlatıyor, çocuklarsa dizildikleri yatakta gülmekten kırılarık onu izliyorlardı.

Ayaklarını sürüyerek girdi yatak odasına kadın. Örtünün altında, bir inip bir kalkan göbeğiyle horlayarak uyuyordu adam. Başını yastığa koymadan önce son kez iç geçirdi kadın, keşke babaları da olsaydı.

Nizar KABBANİ

KUDÜS

Ağladım tükeninceye kadar gözyaşlarım
 Namaz kıldım sönünceye dek kandiller
 Usanıncaya kadar rüku ettim
 Muhammed'i sordum sende kaybolan
 Ey Kudüs, ey nebilerin çıktığı şehir
 Ey Kudüs, ey şeriatler feneri
 Ey parmakları yanan güzel çocuk
 Hüzün var gözlerinde, ey iffet şehri
 Ey Resulün uğradığı bahçe
 Kaldırımlarında hüzün var
 Minarelerinde hüzün var
 Ey Kudüs, ey karalara bürünen şehir
 Kim çalacak çanlarını Kıyamet kilisesinin
 Pazar sabahları
 Kim taşıyacak çocuklara oyuncakları
 Yılbaşı gecesinde
 Ey Kudüs, ey hüzünler şehri
 Ey gözlerinden kocaman yaşlar akan
 Kim durduracak düşmanları
 Üzerine çullanan, ey dinlerin incisi
 Kim silecek kanları duvarlarından
 İncil'i kim kurtaracak
 Kim kurtaracak Kur'an'ı
 Kim kurtaracak Mesih'i kendisini öldürenlerden
 İnsanlığı kim kurtaracak
 Ey Kudüs, ey şehrim
 Ey Kudüs, ey sevgilim
 Yarın, yarın çiçek açacak limon
 Sevinecek yeşil sümbüller ve zeytin
 Gözler gülecek
 Geri dönecek göçmen güvercinler
 Tertemiz yuvasına
 Ve geri dönecek çocuklar oynamaya
 Buluşacak babalarla oğullar
 Ey memleketim
 Ey barış ve bereket şehri

